

AB „LIETUVOS GELEŽINKELIAI“**MOTYVUOTA IŠVADA
DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO TECHNINIŲ SPECIFIKACIJŲ
RENGIMO SRITYJE
2022 m. rugsėjo 26 d. Nr.**

Motyvuotą išvadą dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo techninių specifikacijų rengimo srityje sudaro keturios dalys:

- I. Bendra informacija.
- II. Analizės rezultatai.
- III. Veiklos srities vertinimo metu nustatyti korupcijos rizikos veiksniai.
- IV. Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo.

Atliekant analizę ir surašant motyvuotą išvadą, vadovautasi Lietuvos Respublikos (toliau – LR) specialiųjų tyrimų tarnybos parengtomis korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis 2021 m. lapkričio 30 d. LR specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus įsakymu Nr. 2-246.

1. BENDRA INFORMACIJA

Objektas (veiklos sritis) – AB „Lietuvos geležinkeliai“ (toliau – LTG) techninių specifikacijų rengimas Komunikacijos padalinyje.

Tikslas – vertinant LTG rengiamas technines specifikacijas, identifikuoti esamus ar galimus atsirasti rizikos veiksniai bei aplinkybės, kurios sudaro ar gali sudaryti prielaidas korupcijoms apraiškų atsiradimui bei atlikus korupcijos rizikos analizę, numatyti prevencijos priemonės identifikuotiems korupcijos rizikos veiksniams suvaldyti, pašalinti arba minimizuoti, priemonės korupcijos pasireiškimo tikimybei suvaldyti.

Analizuotas laikotarpis 2019 – 2022 m.

Analizė atlikta 2022 m. liepos 5 – rugpjūčio 2 d.

Analizė atlikta naujai, iki šiol neanalizuotoje veiklos srityje.

Veiklos vertintojas. Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą atliko LTG Verslo saugumo (toliau – VS) Antikorupcinės politikos vadovė Žaneta Navickienė, tel. (8-686) 68742, el. p. zaneta.navickiene@ltg.lt. Vertinimo metu bendrauta ir konsultuotasi su kitų padalinių atstovais.

2. ANALIZĖS REZULTATAI**2.1. Analizuotų ir vertintų teisės aktų ar kitų dokumentų sąrašas**

Pagrindiniai LTG teisės aktai, reglamentuojantys pirkimo dokumentų (techninių specifikacijų ir pan.) rengimą, yra šie:

- Pirkimų politika, patvirtinta LTG valdybos 2020 m. sausio 21 d. sprendimu Nr. SPR-VL(LG)-1.

Pirkimų inicijavimo ir pirkimų dokumentų rengimo proceso standartas, patvirtintas 2020 m. lapkričio 24 d. LTG generalinio direktoriaus įsakymu Nr. ĮS(KORP)-191.

2.2. Vertinimo metodika

Vertinama techninių specifikacijų ir kitų pirkimo dokumentų rengimo ypatumai LTG Komunikacijos padalinyje atsižvelgiant į du kartus nustatytus to paties pirkimuose dalyvavusio subjekto rengto dokumento metaduomenis. Tačiau pirkimo dokumentų rengimas aktualus visiems LTG įmonių grupės padaliniams, inicijuojantiems pirkimus ir rengiantiems pirkimo dokumentus, todėl nustatyti rizikos veiksniai, siūlomos priemonės ir laukiami rezultatai bus aktualūs ne vienam padaliniui, o reikšmingi visiems LTG įmonių grupės padaliniams.

2.3. Veiklos srities monitoringas

Anksčiau šios veiklos vertinimas nebuvo atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo aspektu.

2.4. Analizės rezultatas

Bendras situacijos kontekstas ir pagrindai korupcijos pasireiškimo tikimybei nustatyti ir atlikti.

LTG įmonių grupės darbuotojų prievolė savo veikloje veikti skaidriai ir atsakingai

LTG įmonių grupė, siekdama skaidrumo, vykdydama pirkimus ir įgyvendindama sutartis, atlieka tikslinius prevencijos veiksmus laikydamasi nustatytų reikalavimų, numatytų tiksliniuose teisės aktuose.

LTG įmonių grupės darbuotojai, vadovaudamiesi Atsparumo korupcijai politikos, patvirtintos LTG valdybos 2020 m. sausio 21 d. sprendimu Nr. SPR-VL(LG)-1, nuostatomis, veikia skaidriai ir atsakingai: 3.3.1.7 p. įpareigoja laikytis skaidrumo ir viešumo principo: *LTG įmonių grupė visuose veiklos etapuose (vykdant atrankas, organizuojant pirkimus, užtikrinant konkurencijos reikalavimus ir kt.) veikia atsakingai, aiškiai ir atvirai.* 3.3.1.11 p. įpareigoja laikytis nepiktnaudžiavimo pareigomis principo: *netoleruojamas darbuotojų piktnaudžiavimas einamomis pareigomis;* 3.3.1.9 p. konfidencialumo užtikrinimo principo: *darbuotojai saugo LG įmonių grupės konfidencialią ir komercines (gamybines) paslaptis sudarančią informaciją, kuri jiems tapo žinoma dėl darbo funkcijų vykdymo ir (ar) kitais teisėtais pagrindais, taip pat neatskleidžia ir (ar) kitais būdais neperduoda šios informacijos tretiesiems (neįgaliojantiems jos žinoti) asmenims.*

LTG įmonių grupės darbuotojai, vadovaudamiesi Pirkimo politikos, patvirtintos LTG valdybos 2020 m. sausio 21 d. sprendimu Nr. SPR-VL(LG)-1, 4.1 p., visuose viešojo pirkimo etapuose užtikrina viešųjų pirkimų principų – *skaidrumo, lygiateisiškumo, nediskriminavimo, proporcingumo, abipusio pripažinimo – laikymąsi bei siekia užtikrinti tiekėjų konkurenciją ir ją didinti.*

LTG įmonių grupės darbuotojai, vadovaudamiesi LTG įmonių grupės darbuotojų etikos kodekso, patvirtinto 2022 m. gegužės 19 d. LTG generalinio direktoriaus įsakymu Nr. ĮS(KORP)-28/2022, 3.1.3 p., *sprendimus priima nešališkai, apgalvotai ir objektyviai, nepiktnaudžiauja jiems suteiktomis pareigomis;* 3.1.6 p., *saugo konfidencialią informaciją.*

AB „Lietuvos geležinkeliai“ antikorupcinės vadybos sistemos vadovo (toliau – Vadovas), patvirtinto LTG generalinio direktoriaus 2022 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. ĮS(KORP)-29/2022, 7.2.8 p. *nuostatos įpareigoja organizuojant viešuosius pirkimus pagal LR viešųjų pirkimų įstatymą, ir pirkimus pagal LR pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ir pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų įstatymą (toliau tekste bendrai vadinami – Pirkimai), įgyvendinti tikslines korupcijos prevencijos priemones (numatyti atsakingų subjektų įgaliojimus, parengti nešališkumo deklaracijas, sudaryti Pretenzijų komisijas ir pan.).* Vadovaujantis Vadovo nuostatomis, pirkimų inicijavimo ir pirkimų stadijoje numatytos tokios tikslinės priemonės kaip pateiktų pirkimo inicijavimo dokumentų atitikimo teisės aktų reikalavimams vertinimas, taip pat įvertinimas, ar techninė specifikacija nėra pritaikyta vienam tiekėjui ir (ar) neriboja konkurencijos rinkoje; tinkamų, korupcijos apraiškas mažinančių pirkimo dokumentų parengimas ir pan.

Darbo LTG įmonių grupėje principų, patvirtintų LTG generalinio direktoriaus 2021 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr., 7-10 p. įpareigoja LTG įmonių grupės darbuotojus būti teisingais ir skaidriais, 11-13 p. dirbti sąžiningai, 14-18 p. vengti korupcijos, 44-54 p. saugoti konfidencialią informaciją bendraujant su trečiaisiais asmenimis.

Be to, LTG įmonių grupės darbuotojai, vykdantys pirkimus, taip pat pirkimų ekspertų funkcijas yra pasirašę nešališkumo deklaracijas ir konfidencialumo pasižadėjimus. Informacijos valdymo taisyklių, patvirtintų 2022 m. liepos 4 d. LTG generalinio direktoriaus įsakymu Nr. ĮS(KORP)-32/2022, 3.1.1.2.2 p. numatyta, kad *konfidenciali – informacija, kuriai pagal norminius ir kitus teisės aktus bei LTG įmonių grupės sandorius taikomas konfidencialios informacijos statusas bei kuri turi potencialią vertę LTG įmonių grupei dėl to, kad jos nežino trečiosios šalys ir (ar) kurios atskleidimas gali turėti neigiamą poveikį LTG įmonių grupei.*

Pažymėtina ir tai, kad LTG įmonių grupė aukščiausius skaidrumo standartus kelia ir savo veiklos partneriams, kurie turi vadovautis LTG Tiekėjų etikos kodeksu. O tai pirmiausia suponuoja nuostatą patiems LTG įmonių grupės darbuotojams laikytis aukščiausių skaidrumo standartų ir būti pavyzdžiu savo būsimiems/esamiems veiklos partneriams. Todėl visuose pirkimų etapuose

skaidrumo nuostatos turėtų būti užtikrinamos dvejopai – tiek iš LTG darbuotojų, tiek ir iš veiklos partnerių pusės.

Pirkimų inicijavimo ir pirkimų dokumentų rengimo proceso standarte, patvirtintame 2020 m. lapkričio 24 d. LTG generalinio direktoriaus įsakymu Nr. ĮS(KORP)-191 yra numatyti veiksmai, kaip rengiami pirkimo dokumentai, kaip jie derinami ir pateikiami peržiūrai, vizavimui, pastaboms, tvirtinimui, tačiau nei šiame teisės akte, nei aukščiau minėtuose dokumentuose nėra nuostatų, įpareigojančių tiesiogiai ar netiesiogiai nenaudoti jokių išorinių subjektų/pirkime dalyvaujančių subjektų dokumentų, taip pat ir jų kopijų naujų dokumentų kūrimui. Nėra ir kitų nuostatų, įpareigojančių rengiant pirkimo dokumentus, prieš juos viešinant, juos nuasmeninti, nesudarant galimybės identifikuoti dokumento rengėjo tapatybės. Nepaisant to, LTG įmonių grupės darbuotojams kyla ir kiti tiesioginiai ir netiesioginiai įsipareigojimai, kurie nors ir nėra tiesiogiai įtvirtinti minėtuose teisės aktuose, tačiau yra išvestiniai, kylantys iš anksčiau paminėtų įsipareigojimų užtikrinimo, todėl yra suprantami pagal nutylėjimą (angl. *by default*). Tokio pobūdžio kitų tiesioginių ir netiesioginių įsipareigojimų laikymasis sietinas su ISO 37001: 2016 reikalavimų įgyvendinimu: aukščiausių LTG įmonių grupės standartų taikymu veikloje, siekiant išvengti bet kokios formos korupcinio pobūdžio apraiškų, siekiant išvengti galimos reputacinės, finansinės ar kitokios žalos, taip pat nekiltų abejonių dėl darbuotojų veiksmų skaidrumo ir aiškumo, būtent: *įpareigojimas tiesiogiai ar netiesiogiai nenaudoti jokių išorinių subjektų/pirkime dalyvaujančių subjektų dokumentų, taip pat ir jų kopijų naujų dokumentų kūrimui*. Rekomenduotina rengiant pirkimo dokumentus, prieš juos viešinant, juos nuasmeninti, nesudarant galimybės identifikuoti dokumento rengėjo tapatybės, taip pat siekiant išvengti galimo suinteresuotų pirkimo proceso dalyvaujančių subjektų spaudimo ir LTG įmonių grupės darbuotojų galimo interesų konflikto.

Todėl tokio pobūdžio nuostatos, kuriomis būtų įgyvendinama geroji praktika rengiant technines specifikacijas ir kitus pirkimo dokumentus, galėtų būti pristatomas mokymų metu, atmintinėse, komunikaciniuose pranešimuose ir kituose panašaus pobūdžio švietimo ar komunikacijos priemonėse.

Apibendrinus atliktų tyrimų išvados/ataskaitos rezultatus, įvertinus LTG įmonių grupės darbuotojų įsipareigojimus, numatytus LTG įmonių grupės teisės aktuose, o būtent: Atsparumo korupcijai politikoje, Pirkimų politikoje, Darbuotojų etikos kodekse, Antikorupcinės vadybos sistemos vadove, Darbo tvarkos principuose, Informacijos valdymo taisyklėse, konstatuotina, kad užtikrinant minėtų teisės aktų nuostatas, LTG įmonių grupės darbuotojams, rengiantiems technines specifikacijas, kyla trys pagrindiniai įsipareigojimai:

1. *įpareigojimas veikti skaidriai, nepiktnaudžiauti einamomis pareigomis, nederinti techninių specifikacijų turinio su pirkime dalyvaujančiais subjektais ir nesudaryti jiems išskirtinių sąlygų;*
2. *laikytis konfidencialumo principo ir teisėtai disponuoti konfidencialia informacija, neturint teisinio pagrindo, neperduoti jos tretiesiems asmenims;*
3. *tiesiogiai ar netiesiogiai nenaudoti jokių išorinių subjektų/pirkime dalyvaujančių subjektų dokumentų, taip pat ir jų kopijų naujų dokumentų kūrimui, naudojant nuasmenintus rengiamus pirkimo dokumentus, nesudarant galimybės identifikuoti dokumento rengėjo tapatybės.*

3. VEIKLOS SRITIES VERTINIMO METU NUSTATYTI KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI

Atliktos analizės metu nustatyti šie rizikos veiksniai:

Rizikos veiksmų identifikavimas	Galimas pažeidimas	Identifikuota rizika	Rizikos lygis (maža, vidutinė, didelė)
Vidiniai/ organizaciniai /darbo proceso –	Darbuotojų piktnaudžiavimas rengiant technines	Gali būti pažeidžiami pirkimo skaidrumo ir klientų	Didelė

darbuotojų kompetencijos ir atsakomybės stoka	specifikacijas ir kitus pirkimo dokumentus iš anksto derinant jų turinį su pirkime dalyvaujančiais subjektais/ potencialiais laimėtojais sudarant jiems išskirtines sąlygas laimėti	lygiateisiškumo principai sudarant išskirtines sąlygas laimėti konkrečiam klientui <i>Reputacinė ir finansinė rizika</i>	
Vidiniai/ organizaciniai /darbo proceso – darbuotojų sąmoningumo ir atsakingų asmenų kontrolės stoka	Darbuotojų netinkami veiksmai naudojant išorinių subjektų/pirkime dalyvaujančių subjektų dokumentų failus (dokumentų kopijas, ruošinius, kuriant naujus dokumentus), iš kurių yra galimybė identifikuoti dokumento rengėjo tapatybę	Gali būti pažeidžiami pirkimo skaidrumo ir klientų lygiateisiškumo principai sudarant išskirtines sąlygas laimėti konkrečiam klientui, taip pat identifikuoti dokumento rengėją ir per jį daryti poveikį pirkimų procese <i>Reputacinė ir finansinė rizika</i>	Vidutinė
Vidiniai/ organizaciniai /darbo proceso – darbuotojų atsakomybės stoka	Darbuotojų piktnaudžiavimas perduodant su pirkimo procesu susijusią konfidencialią ar kitą informaciją	Neteisėtas disponavimas konfidencialia informacija, konfidencialios informacijos nutekinimas <i>Reputacinė ir finansinė žala</i>	Vidutinė

1 lentelė. Su korupcija susijusių rizikos veiksnių, galimų pažeidimų ir identifikuotų rizikų sąsajos

3.1. Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo ar sumažinimo

Atsižvelgiant į atliktą analizę, identifikuotas neatitiktis, nustatytus rizikos veiksnius, identifikuotas galimas rizikas, teikiami siūlymai imtis konkrečių priemonių įgyvendinimo. Jos turėtų būti įgyvendinamos siekiant suvaldyti /minimizuoti jau identifikuotus rizikos veiksnius ir korupcijos rizikos pasireiškimo šalinimui (žr. 2 lentelę).

Eil. Nr.	Priemonė	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Laukiamas rezultatas
1.	Paruošti vidinę komunikaciją dėl naujai patvirtintų Informacijos valdymo taisyklių ir iškomunikuoti	LTG VS Kibernetinio saugumo ekspertai, Komunikacija	Iki 2022 m. spalio 30 d.	Paruošta informacija apie naujas Informacijos valdymo taisykles ir išplatinta el. paštu visiems LTG įmonių grupės darbuotojams ir patalpinta intranete Mano LTG
2.	Organizuoti mokymus Saugos savaitėje pristatant svarbiausias Informacijos valdymo taisyklių nuostatas	LTG VS Kibernetinio saugumo ekspertai	Iki 2022 m. gruodžio 31 d.	Mokymuose dalyvavę LTG įmonių grupės darbuotojai bus supažindinti su pagrindinėmis Informacijos valdymo taisyklių nuostatomis
3.	Aptarti su Komunikacijos darbuotojais svarbiausias atsparumo korupcijai nuostatas	LTG Verslo saugumas	Iki 2022 m. lapkričio 30 d.	Bus iškomunikuotos svarbiausios atsparumo korupcijai nuostatos
4.	Tiesioginiam vadovui vykdyti techninių specifikacijų ir kitų pirkimo dokumentų parengimo turinio ir dokumentų metaduomenų kontrolę patvirtinant	LTG Pirkimai, Tiekimo grandinė	Nuolat, tačiau iki 2022 m. gruodžio 31	Bus naudojami nuasmeninti rengiami pirkimo dokumentai, nesudarant galimybės

	specifikaciją, užtikrinant, kad pirkimo procese būtų naudojami nuasmeninti dokumentai		d. pateikti nuasmenintų dokumentų pavyzdžius	identifikuoti dokumento rengėjo tapatybės
5.	Tiesioginiam vadovui kontroliuoti, kad atskirtos pirkimų iniciatorių ir pirkimų ekspertų funkcijos	LTG Pirkimai	Iki 2023 m. sausio 1 d.	Pirkimų inicijavimo funkcijas atliekantys darbuotojai negalės vykdyti pirkimų ekspertų funkcijų tame pačiame pirkimo procese.
6.	Atnaujinti atmintinę dėl pirkimų proceso įtraukiant naujas tikslines nuostatas dėl rengiamų pirkimų dokumentų nuasmeninimo	LTG VS Prevencijos ir tyrimų ekspertai ir Pirkimai	Iki 2022 m. lapkričio 30 d.	LTG įmonių grupės darbuotojai bus supažindinti el. paštu su atnaujinta atmintine dėl pirkimų proceso
7.	Parengti aktualią informaciją dėl techninių specifikacijų rengimo ir kitų pirkimo dokumentų ir ją iškomunikuoti vidiniame LTG tinklapyje	LTG Pirkimai, Komunikacija	Iki 2022 m. lapkričio 30 d.	LTG įmonių grupės darbuotojai bus supažindinti su esminiais pokyčiais rengiant pirkimo dokumentus

2 lentelė. Siūlymai dėl priemonių siekiant suvaldyti /minimizuoti su korupcija susijusius rizikos veiksnius ir identifikuotas rizikas

Su siūlymais ir siūlomomis įgyvendinti priemonėmis supažindinti atsakingus vykdytojus.

VS Antikorupcinės politikos vadovė

Žaneta Navickienė